

USNESENÍ

(anonymizovaný opis)

Vrchní soud

v [obec]

9 To 46/2009

U s n e s e n í

Vrchní soud v Praze projednal v neveřejném zasedání konaném dne [datum] odvolání obžalovaného [příjmení] [jméno] [příjmení] na, [datum narození], podané proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5.5.2009, č.j. 43 T 8/2008 - 1223, a rozhodl

takto:

Z podnětu odvolání obžalovaného se napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), c), f) tr.ř. zrušuje v celém rozsahu a podle § 259 odst. 1 tr.ř. se věc vrací Městskému soudu v Praze.

Odůvodnění:

Napadeným rozsudkem byl obžalovaný uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 4 tr.zákona. Za tento trestný čin a dále za trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr.zák., jímž byl uznán vinným v trestní věci Městského soudu v Praze sp.zn. 43 T 14/2006 rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 25.4.2007, sp.zn. 9 To 14/2007, mu byl podle § 250 odst. 4 tr.zák. za použití § 35 odst. 2 tr.zák. uložen souhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání šesti roků, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr.zák. zařazen do věznice s ostrahou, a to za současného zrušení výroku o trestu z citovaného rozsudku Vrchního soudu v Praze včetně rozhodnutí navazujících. Dále bylo napadeným rozsudkem rozhodnuto podle § 228 odst. 1 tr. ř. o povinnosti obžalovaného nahradit poškozenému [právnícká osoba] se sídlem [adresa], škodu ve výši 7.084.968 Kč.

Podle skutkových zjištění městského soudu vyjádřených ve výroku napadeného rozsudku se obžalovaný měl uvedeného trestného činu dopustit tím, že jako předseda představenstva a majoritní vlastník [právnícká osoba], a.s. se sídlem [adresa], prostřednictvím svých zaměstnanců odebral od [právnícká osoba], s.r.o. (nyní [právnícká osoba], s.r.o.) se sídlem [adresa], v období od [datum] do [datum] textilní zboží v celkové hodnotě 6.187.948 Kč na základě vystavených faktur (ve výroku napadeného rozsudku blíže specifikovaných – první ze dne [datum] se splatností do [datum], poslední ze dne [datum] se splatností do [datum]), ačkoliv si musel být vědom toho, že vzhledem k finanční situaci [právnícká osoba] tato nebude schopna závazky uhradit, přesto na důkaz solventnosti vystavil dne [datum] jménem [právnícká osoba] [právnícká osoba] bílko směnku na částku do 10 mil. Kč se splatností do 30 dnů od splatnosti libovolné faktury vystavené [právnícká osoba], v daném případě se jedná o směnku na částku 7.084.968 Kč se splatností ke dni [datum], kterou avaloval svým jménem jako fyzická osoba, tímto jednáním zamlčel podstatnou skutečnost, že [právnícká osoba] nemůže dostát svým závazkům a ani on jako fyzická osoba nevlastní majetek ani finanční prostředky potřebné na úhradu této směnky, a tímto jednáním způsobil [právnícká osoba] škodu v celkové výši nejméně 7.084.968 Kč.

Proti rozsudku podal obžalovaný v zákonné lhůtě odvolání, které zaměřil do všech výroků napadeného rozsudku a odůvodnil je prostřednictvím svého obhájce. Namítl, že i přes úplnost provedeného dokazování je rozhodnutí o vině v rozporu se zákonem. Výsledky řízení neumožňovaly, aby o vině odvolatele bylo rozhodnuto v naprosté shodě s obžalobou. CHEMOPHARMA v rozhodné době vyráběla a běžně plnila finanční závazky. Svědek [příjmení]

[příjmení] potvrdil, že výrobu se podařilo, „rozjet“ právě díky angažovanosti odvolatele. Ekonomický ředitel [právnícká osoba] [příjmení] [příjmení] uvedl, že odvolateli se v roce 2003 podařilo finančně stabilizovat společnost, a to především konsolidací starých finančních zátěží z dob privatizace. V kompetenci odvolatele nebylo pro CHEMOPHARMU objednávat konkrétní zboží, takové detaily jako statutární orgán společnosti nesledoval. Skutečnost, že do procesu objednávání zboží odvolatel nezasahoval, potvrdil i obchodní ředitel [právnícká osoba] [příjmení]. Velmi podrobně o tom vypovídala svědkyně [jméno] [příjmení], byť v odůvodnění napadeného rozsudku této její výpovědi není věnována náležitá pozornost. Šlo o běžné fungování podniku v tržní ekonomice, nikoli o vystavování objednávek prostřednictvím zaměstnanců odvolatele. Pokud jde o bianko směnku, tu podepsal odvolatel z popudu [titul] [příjmení] (jednatele poškozené společnosti) a navíc z toho důvodu, že platnost původní směnky končila. Šlo o způsob zajištění obchodní činnosti, jenž se již v minulosti opakoval. Svědek [příjmení] [příjmení] uvedl, že pozdější úhrada faktur poškozenému podléhala vzájemné dohodě, když vystavené bianko směnky byly naprostou samozřejmostí, avšak k jejich uplatnění nikdy předtím nedošlo. Dále odvolatel namítl, že jestliže se nyní poškozený vydáním směnečného platebního rozkazu pravomocně domohl svého nároku na základě jeho uznání v soudním řízení z titulu platné směnky, nemůže současně platit, že tatáž směnka byla od počátku vystavena s podvodným úmyslem a je tudíž podle § 39 obč. zák. neplatná. Pokud jde o směnečné ručení odvolatele, poškozený věděl, že odvolatel je výhradním držitelem akcií [právnícká osoba] a.s., která byla 66 % držitelem akcií [právnícká osoba]. Jestliže majetek této společnosti byl ohodnocen na 164 mil. Kč, lze dovodit, že v době avalu bianko směnky měl odvolatel dostatek finančních prostředků, aby svůj finanční závazek splnil. Institut směnečného rukojemství a ručení obecně nepředpokládá jakoukoliv povinnost ručitele prokazovat výši svého majetku, respektive tímto majetkem disponovat. Objasněna nebyla ani otázka výše škody, když podle odvolatele se škodou rozumí rozdíl mezi částkou, jež poškozenému připadla v rámci konkurzního řízení, a částkou, jež mu měla náležet. K subjektivní stránce činu odvolatel namítl, že soud prvního stupně neuvedl žádný konkrétní důkaz, že odvolatel chtěl odebírat zboží a neplatit za jeho dodání. Nemůže obstát závěr soudu prvního stupně, že odvolatel jednal v přímém úmyslu, jak soud v odůvodnění napadeného rozsudku bez hlubší analýzy konstatoval. K bianko směnce byla připojena dohoda o směnečném vyplňovacím oprávnění, ze které vyplývá, že odvolatel nemohl vědět o datu splatnosti a výši směnečné sumy, kterou poškozený vyplnil na směnce. V době podpisu směnky dne [datum] odvolatel nemohl vědět, v jakém objemu bude poškozeným dodáno zboží, když obchody se měly uskutečnit až počínaje červnem 2004. Nelze dovodit úmysl způsobit škodu v nějaké konkrétní výši při podpisu bianko směnky. Nebylo ani jasné, zda vůbec dojde k uplatnění bianko směnky, tj. zda směnka vůbec bude následně prezentována směnečnému dlužníku, který ji následně neuhradí a tedy zda směnečný rukojmí bude muset plnit z titulu směnečného rukojemství. Soud prvního stupně nedůvodně nadhodnotil závěry znaleckého posudku Národohospodářské fakulty VŠE v [obec] a kromě toho v době vyhotovení posudku nebyla známa skutečná hodnota [právnícká osoba] a podíl akcií odvolatele v jiných společnostech. Závěrem odvolatel poukázal na subsidiární úlohu trestního práva, jež má být, „ultima ratio“. Zpochybnil rovněž výrok o náhradě škody, když jednak o nároku bylo již pravomocně rozhodnuto v jiném řízení, jednak nárok nebyl řádně uplatněn, když ani nebyl v hlavním líčení čten. Odvolatel navrhl, aby vrchní soud napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), d), f) tr.ř. zrušil a obžaloby jej zprostil.

Vrchní soud v Praze z podnětu podaného odvolání přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr.ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku i správnost postupu řízení, které jeho vydání předcházelo, a to zejména z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nebyly odvoláním vytýkány, přihlížel, pokud měly nebo mohly mít vliv na správnost výroků napadeného rozsudku. Dospěl poté k závěru, že odvolání obžalovaného je důvodné.

V řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, zjistil vrchní soud pouze vady méně podstatné, které nebyly důvodem zrušení napadeného rozsudku ve smyslu ustanovení § 258 odst. 1 písm. a) tr.ř. Nesprávně soud prvního stupně provedl v hlavním líčení důkaz znaleckým posudkem ústavu - [obec] školy ekonomické v [obec], Národohospodářské fakulty. Posudek ústavu podle § 110 tr.ř. se podává písemně a jako důkaz se vždy provádí přečtením, ke kterému není třeba souhlasu stran. Teprve ukáže-li se to potřebné, lze dále vyslechnout jako znalce ústavem v posudku označenou osobu, která posudek vypracovala. Jestliže taková osoba není zapsána v seznamu znalců, je podmínkou jejího výsledku jako znalce, aby složila znalecký slib. Městský soud v daném případě přistoupil v hlavním líčení přímo k výsledku zpracovatele posudku [titul]. [jméno] [příjmení], CSc., aniž by předtím znalecký posudek ústavu přečetl a aniž by jmenovaný zpracovatel, který není zapsán v seznamu znalců, před výsledkem složil znalecký slib. Vrchní soud však nepovažuje toto pochybení za podstatnou procesní vadu, když celý znalecký posudek v hlavním líčení zazněl v podobě přednesení jeho zpracovatelem (č.l. 1203) a zpracovatel posudku se nad jeho rámec vyjadřoval v podstatě pouze k otázce zjišťování solventnosti obžalovaného. To však nic nemění na tom, že v případě, že v průběhu dalšího řízení vyvstane potřeba doplnění znaleckého posudku, případně nového výsledku jeho zpracovatele, bude městský soud postupovat podle shora uvedených pravidel.

Na počátku hlavního líčení po přednesení obžaloby předseda senátu nepřčetl návrh poškozeného na uložení povinnosti k náhradě škody (§ 206 odst. 2 věta druhá tr.ř.), z čehož by vyplývalo, že nepovažoval návrh za včas a řádně uplatněný ve smyslu § 43 odst. 3 tr.ř. Přesto poté rozhodl výrokem napadeného rozsudku o povinnosti obžalovaného k náhradě škody. Vzhledem k tomu, že nárok byl ve skutečnosti uplatněn včas a řádně (č.l. 1180), nezakládalo by toto pochybení samo o sobě vadnost výroku o náhradě škody. Podstatnější je však to, že městský soud nerozhodl (hned na počátku hlavního líčení) podle § 206 odst. 4 tr.ř., že poškozený nemůže uplatňovat nárok na náhradu škody, protože o jeho nároku již bylo rozhodnuto v občanskoprávním nebo jiném příslušném řízení (§ 44 odst. 3 tr.ř.), konkrétně směnečným platebním rozkazem Městského soudu v Praze ze dne [datum] (č.l. 110), jímž byla přiznána částka uvedená ve výroku napadeného rozsudku a na základě kterého poté byla vedena exekuce na majetek obžalovaného ve prospěch poškozené společnosti. Ani tato vada by ale sama o sobě nevedla ke zrušení napadeného rozsudku.

Za podstatnou vadu napadeného rozsudku považuje odvolací soud skutečnost, že nalézací soud se zde věcí náležitě nezabýval, nevypořádal se dostatečně se všemi okolnostmi a důkazy významnými pro rozhodnutí ani s obhajobou obžalovaného uplatněnou v hlavním líčení, a napadený rozsudek je proto nepřezkoumatelný. Nejde jen o to, že výrok o vině je v nepřesném znění převzat z žalobního návrhu (z výroku zejména nevyplývá, že cena zboží nebyla uhrazena). Podstatné je, že odůvodnění napadeného rozsudku obsahuje - s výjimkou odůvodnění uloženího trestu a výroku o náhradě škody, stručné zmínky o výpovědi svědkyně [jméno] [příjmení] (str. 6 napadeného rozsudku) a zcela obecného konstatování, kdy může pachatel uvést jinou osobu v omyl - pouze citaci obžaloby, a to včetně části týkající se zhodnocení důkazů (str. 9 napadeného rozsudku). Každý z orgánů činných v trestním řízení přitom podle § 2 odst. 6 tr.ř. má povinnost hodnotit důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Ve svém rozhodnutí musí své vnitřní přesvědčení řádně odůvodnit. Především pak tato povinnost platí pro soud prvního stupně, který své závěry činí na základě bezprostředního a ústního provádění důkazů v hlavním líčení, v němž spočívá těžiště celého trestního řízení. Proto soud musí v odůvodnění rozsudku vyložit, které skutečnosti vzal za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, zejména pokud si vzájemně odporují. Jestliže nalézací soud neuvedl v tomto směru žádné své vlastní úvahy a závěry a pouze přejal a citoval obžalobu, vzbuzuje celé rozhodnutí pochybnost z hlediska dodržení ústavního práva na soudní ochranu, kdy každý se může domáhat svého práva u n závislého a nestranného soudu a jen soud rozhoduje

o vině a trestu za trestné činy (Čl. 36 odst. 1, Čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Uvedeným postupem nalézacího soudu došlo k tomu, že nereagoval ve svých úvahách a závěrech přesvědčivým způsobem na podstatný obsah důkazů provedených v hlavním líčení. Přitom výpovědi obžalovaného a svědků byly v hlavním líčení řádně protokolovány v širším rozsahu, než jak tyto osoby vypovídaly v přípravném řízení a kromě toho se státní zástupce v odůvodnění obžaloby (přejatém do odůvodnění rozsudku) nevypořádal zcela ani s obsahem důkazů shromážděných již v přípravném řízení (což ovšem nelze vytýkat státnímu zástupci, když na odůvodnění obžaloby zákon přirozeně klade - v souladu s výše zmíněným ústavním pojetím soudní ochrany práv osob - podstatně nižší nároky než na odůvodnění rozsudku).

V odůvodnění napadeného rozsudku se soud prvního stupně nevypořádal například s obsahem výpovědi svědka [titul]. [jméno] [příjmení] (v hlavním líčení slyšeného na návrh obhajoby), který pracoval ve [právnícká osoba] od roku 2001 do roku 2004 jako obchodní ředitel a vyjádřil se ke způsobu objednávání zboží od [právnícká osoba], kdy se vycházelo z plánu obchodního úseku, který rozpracoval výrobní úsek do potřeby jednotlivých surovin. Do konkrétního stanovení množství objednávaného zboží obžalovaný nezasahoval. Byl však na poradách managementu většinou jedenkrát týdně informován o hospodářském stavu společnosti a případné problémy řešil s dodavateli osobně. Svědek se s obžalovaným zúčastnil jednání v [obec] ohledně dodávek, kde bylo ze strany [právnícká osoba] sděleno, že dodávky obnoví, jen pokud bude podepsána směnka. Současně uvedl, že jakmile se zboží [právnícká osoba] přestalo platit, posílali pak zboží pouze za předplatbu. Svědkyně [jméno] [příjmení], referentka nákupu a podřízená svědka [příjmení], v hlavním líčení uvedla, že [právnícká osoba] byla jejich dominantní dodavatel, jakmile neměli od nich tkaninu, nemohli vyrábět. Nyní se od roku 2006 společnost nachází v konkurzu, ale vyrábí dále, náplasti se dělají pořád. Se [právnícká osoba] byla úmluva, že se nesmí překročit určitý limit, při jehož překročení zboží nebylo dodáno. Rozsah objednávek se určoval podle toho, jak chodily objednávky od zákazníků, na základě nich se pak sestavoval měsíční plán výroby. Také obžalovaný v hlavním líčení vypověděl, že konkrétní dodávky řešil obchodní úsek, resp. obchodní ředitel svědek [příjmení] na základě generálního plánu, objem výroby byl však proměnlivý. Sám obžalovaný do objednávání zboží nezasahoval. I svědek [příjmení] [jméno] [příjmení] potvrdil, že obžalovaný do konkrétních odběrů zboží nezasahoval, zásahy shora by vyvolaly vážné ekonomické poruchy. Dále obžalovaný na svou obhajobu uvedl, že [právnícká osoba] dodává zboží [právnícká osoba] do současné doby, a že faktury od [právnícká osoba] byly i po [datum] částečně propláceny. To potvrdil i svědek [titul]. [jméno] [příjmení], přičemž z přehledu faktur na č.l. 100 vyplývá, že v době od 7. do [datum] byly zaplaceny faktury za období květen – červen 2004 v celkové výši 3.806.702 Kč. Těmito skutečnostmi se soud prvního stupně nezabýval, stejně jako některými částmi výpovědi svědka [příjmení] [příjmení], který uvedl, že když v minulosti působil – kromě představenstva – ve výkonném orgánu [právnícká osoba] (blíže funkci neupřesnil), musel - jako podmínku [právnícká osoba] – rovněž avalovat podobnou směnku jako fyzická osoba, i když nedisponoval osobním majetkem v uvedené výši. Obžalovaný uvedl, že pro podpis právě této v obžalobě uvedené směnky nebyl nějaký zvláštní důvod, nová se podepisovala tehdy, když stará byla ukončená. Svědek [titul] [ulice] potvrdil obhajobu obžalovaného, že podobné směnky byly i v minulosti běžnou praxí, obžalovaný je za společnost podepisoval a jako fyzická osoba avaloval vždy na jeden rok. Skutečnost, že obžalovaný v tomto směru pouze vstoupil do dosavadní praxe, může mít vliv na posouzení subjektivní stránky jednání obžalovaného. Zejména však pominul městský soud poměrně důležité skutečnosti z výpovědi svědka [příjmení] [jméno] [příjmení], že v hospodaření [právnícká osoba] došlo v roce 2003 a 2004 oproti roku 2001 (kdy společnost přebírali

a tato byla různě zatížena starými bankovními úvěry a dluhy vůči finančnímu úřadu a zdravotním pojišťovně) k výrazné změně k lepšímu, kdy se podařilo rozjet výrobu a díky obžalovanému se podařilo navázat nové obchodní vztahy, takže našli buď starý tradiční odbyt nebo i nový a, naděje na to, že firma pobežší, se značně zvýšila“ (č.l. 1197). Městský soud

v napadeném rozsudku také nezohlednil výslech zpracovatele znaleckého posudku v hlavním líčení, z něhož vyplynulo, že zpracovatel při posuzování majetku obžalovaného měl k dispozici pouze výpisy z účtů a doklady o tom, že obžalovaný nevlastnil žádnou nemovitost, avšak neměl k dispozici údaje o vlastnictví akcií jednotlivých společností obžalovaným. Tyto skutečnosti by přitom mohly mít vliv na schopnost obžalovaného dostát tehdy závazku z titulu směnečného ručitele, což rovněž může - s ohledem i na argumenty obžaloby - mít vliv na posouzení subjektivní stránky činu. V odůvodnění napadeného rozsudku je dále zmíněno, že většinový vlastník [právnícká osoba] [právnícká osoba] byla zároveň největším dlužníkem této společnosti z titulu pohledávky 66.820.000 Kč, která měla být splácena až do roku 2023. Pozornost však už nebyla věnována faktu, že obžalovaný k tomu vypověděl, že šlo pouze o operaci ryze účetní povahy. Na to již nebylo reagováno ani při výslechu zpracovatele znaleckého posudku VŠE ani při hodnocení důkazů, ačkoli případné vyvedení finančních prostředků ze [právnícká osoba] tímto způsobem je poměrně významnou indicií. Znalecký posudek VŠE k tomu uvádí, že v roce 2003 byla do dlouhodobých pohledávek přesunuta sporná pohledávka 66.824.000 Kč, která byla s největší pravděpodobností připravena k odpisu, což je zde blíže odůvodněno (č.l. 199 - 200). Dalším argumentem obžaloby jsou hotovostní transakce přes 6 mil. Kč v průběhu roku 2004, u nichž podle obžaloby nebyl zjištěn jejich účel. Těmito skutečnostmi se blíže zabývá znalecký posudek VŠE. Dále se těchto transakcí týkají i listiny založené např. na č.l. 367 - 368, [číslo] - [číslo] trestního spisu. K dispozici je i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 17.4.2008, sp.zn. 51 C 259/2007, jímž byla obžalovanému uložena povinnost zaplatit správci konkurzní podstaty částku 7.551.236,90 Kč a 3.944 USD, což je částka odpovídající výběrům obžalovaného v hotovosti a prostřednictvím kreditní karty z účtu [právnícká osoba] v období od r. 2001 do konce roku 2005, které nebyly obžalovaným zúčtovány. Na druhé straně však zpráva správce konkurzní podstaty ze dne [datum] (č.l. 1134) uvádí, že z celkových výběrů v roce 2004 nebylo obžalovaným vyúčtováno cca [číslo] tis. Kč, což je údaj při posuzování této věci významnější, který není v odůvodnění napadeného rozsudku zmíněn a není zaujato stanovisko k tomuto rozporu. Tolik k některým nedostatkům a neúplnostem odůvodnění napadeného rozsudku plynoucím z doslovného opisu obžaloby. Právem také odvolatel napadenému rozsudku vytýká, že zde není odůvodněna subjektivní stránka trestného činu, když je zde bez náležité argumentace učiněn závěr o přímém úmyslu obžalovaného.

Trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 4 tr.zák. se dopustí ten, kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti a způsobí tak na cizím majetku škodu velkého rozsahu. V daném případě není pochyb o tom, že dodáním a nezaplacením zboží se [právnícká osoba] obohatila, že na majetku [právnícká osoba] tím vznikla škoda a že se tak stalo na základě majetkové dispozice poškozené [právnícká osoba] (dále jen, „poškozený“) spočívající právě v dodání zboží. Obžaloba a napadený rozsudek vycházejí z toho, že tato majetková dispozice byla učiněna v důsledku omylu poškozeného, a to omylu jednak v otázce platební schopnosti [právnícká osoba], jednak v otázce solventnosti obžalovaného jako směnečného ručitele. Z výroku napadeného rozsudku vyplývá, že k uvedení v omyl, resp. k zamlčení podstatné skutečnosti, v jejímž důsledku došlo k majetkové dispozici, k obohacení a ke vzniku škody, mělo dojít podpisem směnky obžalovaným, tj. [datum].

Je nesporné, že mezi poškozeným a [právnícká osoba] byla uzavřena rámcová obchodní smlouva, na jejímž základě docházelo k jednotlivým konkrétním objednávkám (tzv. odvolávky) a k těmto objednávkám probíhaly jednotlivé dodávky zboží, které měly být hrazeny [právnícká osoba]. Z hlediska objektivních znaků trestného činu podvodu je proto podstatné, zda poškozený jednal v omylu o tom, že [právnícká osoba] tyto dodávky uhradí, respektive že je toho schopna. Tento omyl se však v daném případě nemohl týkat skutečnosti, že CHEMOPHARMA uhradí příslušné faktury ve lhůtě splatnosti, neboť se tak nedělo ani v minulosti a obchodní spolupráce probíhala tak, že i přes neuhrazení splatných faktur probíhaly dodávky až do celkové výše 6 mil. Kč, tedy

šlo o jakýsi, „zbožový úvěr“. Teprve když neuhrazené faktury dosáhly výše 6 mil. Kč, byla dodávky zastaveny. Ačkoli tento zbožový úvěr byl i v minulosti zajištěn směnkami vystavenými [právnícká osoba], nedošlo nikdy k uplatnění směnky, ale dodávky byly vždy obnoveny poté, co CHEMOPHARMA uhradila alespoň část faktur a dluh tak klesl pod 6 mil. Kč. Poškozený tedy věděl, že CHEMOPHARMA má problémy s placením splatných závazků a neplatí faktury ve lhůtách splatnosti, a v tomto směru tedy uváděn v omyl nebyl. Objektivní znaky trestného činu podvodu proto mohly být naplněny v daném případě tehdy, jestliže poškozený byl obžalovaným uveden v omyl v otázce, zda odběry budou CHEMOPHARMOU vůbec, alespoň dodatečně, uhrazeny, respektive zda budou a mohou být uhrazeny po uplatnění směnky. Otázku dokonání trestného činu podvodu (naplnění všech jeho objektivních znaků) je nutno obecně odlišovat od otázky zajištění závazku, ovšem s tím, že v posuzovaném případě by se okamžik uplatnění směnky vystavené [právnícká osoba] z hlediska trestního práva mohl shodovat s okamžikem jakési, „konečné splatnosti“ závazku. Zajištění závazku formou směnečného ručení (rukojemství) obžalovaného by zde sloužilo pouze k náhradě škody (podobně jako jiné zajišťovací instituty) a je tudíž méně významné (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 8 Tdo 51/2004). Nálezací soud se objektivními znaky trestného činu podvodu z těchto hledisek náležitě nezabýval. Například ze závěrů znaleckého posudku citoval, že [právnícká osoba] byla schopna ke dni [datum] plnit své závazky vůči svým věřitelům pouze částečně a s časovým zpožděním, avšak nevyporádal se již s tím, zda toto byla skutečnost poškozenému neznámá, ohledně níž by byl uveden v omyl a v jeho důsledku uskutečnil dodávky zboží. Je na místě připomenout, že z výpovědí svědků [jméno] [příjmení] ani [jméno] [příjmení] nevyplývá, že by situace kolem podepsání právě směnky uvedené v obžalobě byla něčím výjimečná, od předchozích případů odlišná, nebo že by se nějak zvlášť řešila otázka podstatné změny platební schopnosti [právnícká osoba] oproti dřívějším obdobím. Svědek [příjmení] [příjmení] pak uvedl, že [právnícká osoba] si byla vědoma, že [právnícká osoba] není schopna hradit své závazky ve lhůtě, vždy však došlo k řešení formou dohody.

Jak již bylo zmíněno, z hlediska objektivních znaků trestného činu podvodu není ani ve výroku napadeného rozsudku uvedeno, že odběry zboží nebyly uhrazeny, což je následek, resp. účinek trestného činu, tedy neodmyslitelný znak objektivní stránky trestného činu. Sporná je rovněž otázka případné výše škody, kterou se obžaloba ani napadený rozsudek blíže nezabývají a vycházejí z částky uvedené na směnce. Podvodné odběry zboží však měly být uskutečněny ve výši 6.187.948 Kč. Svědek [příjmení] k tomuto rozdílu uvedl, že jde o úrok z prodlení ve výši 897.020 Kč. Nálezací soud se proto bude muset v případě, že dojde k závěru o naplnění znaků trestného činu, zabývat otázkou okamžiku dokonání trestného činu a tím, zda v daném případě následně uplatněný úrok z prodlení je součástí škody způsobené spácháním trestného činu.

Všechny objektivní znaky trestného činu podvodu (omyl, majetková dispozice učiněná v omylu, obohacení, vznik škody, příčinná souvislost) musí být pokryty úmyslem obžalovaného. Napadený rozsudek bez bližší argumentace uvádí ve shodě s obžalobou, že, „shromážděný důkazní materiál jednoznačně prokazuje přímý úmysl obžalovaného“, avšak obsah odůvodnění a argumentace obžaloby a napadeného rozsudku by jinak nasvědčovaly spíše úmyslu nepřímému.

Pokud jde o úmysl nepřímý (eventuální), obžaloba a napadený rozsudek k tomu uvádějí, že obžalovaný si musel být vědom toho, že vzhledem k finanční situaci společnosti tato nebude schopna takto vzniklé závazky uhradit, přesto vstoupil do dalšího závazkového vztahu s poškozeným. Částečně jsou pak citovány závěry znaleckého posudku VŠE, že [právnícká osoba] měla problémy s hospodařením již od roku 2002, kdy velmi razantně vzrostly cizí zdroje (závazky plus bankovní úvěry) a tento růst cizích zdrojů pokračoval i v následujících letech bez odpovídajícího růstu ekonomické efektivnosti. Společnost postupně ztrácela schopnost hradit své závazky v době splatnosti, a proto se snažila používat různé způsoby odkladu jednotlivých plateb. Ke dni [datum] byla tedy společnost schopna plnit své závazky vůči svým věřitelům pouze částečně a s časovým zpožděním. Z důvodu nedostatečného toku finančních prostředků se

snažila odložit platbu závazků na pozdější období (např. pomocí smének). Během roku 2004 ztrácela společnost schopnost hradit své závazky v čím dál větší míře. Vědomost obžalovaného o této situaci je odůvodňována zejména tím, že někdy v letech 2003 - 2004 osobně převzal vedení společnosti, osobně se zúčastnil jednání s obchodními a financujícími partnery, měl dispoziční právo k většině účtů společnosti, zabýval se problematikou ozdravného programu společnosti.

Tyto úvahy se jistě k subjektivní stránce trestného činu vztahují, nejsou však úplné. Je nutno obecně připomenout, že ani zjištění, že hospodářský stav obchodní společnosti je nepříznivý, že společnost je financována v podstatě jen z cizích zdrojů a dokonce že její závazky vysoce převyšují čistý obchodní majetek, neznamená v podobné situaci (při sjednávání závazkově právního vztahu) bez dalšího podvodný úmysl osoby za společnost jednající. Závěr o existenci podvodného úmyslu lze učinit pouze za předpokladu, pokud v době vzniku závazku nebylo možné vůbec důvodně očekávat dostatečné zdroje ke splnění závazku nebo jestliže pachatel bezdůvodně spoléhal na budoucí nejisté skutečnosti, které však nenastaly (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.3.2009, sp.zn. 5 Tdo 7/2009). Jestliže je v posuzovaném případě obžalovanému kladeno za vinu uvedení poškozeného v omyl v okamžiku podpisu směnky, bude třeba se zabývat hospodářskou situací [právníká osoba] v této době a tím, jaké měl a mohl mít obžalovaný informace o této situaci, když nejpodrobněji je hospodářská situace společnosti zpravidla známa z účetní uzávěrky ke konci předchozího roku, zde 2003. Nálezací soud se nezabýval výše zmíněnou výpovědí svědka [příjmení] [jméno] [příjmení] o výrazném zlepšení situace společnosti zejména v průběhu roku 2003 ani výpovědí svědka [jméno] [příjmení] - byť tuto část výpovědi svědka v odůvodnění cituje - že situace ve společnosti se v roce 2003 zlepšovala a stabilizovala

a teprve v roce 2004 začalo docházet k opětovnému zhoršování finanční situace, a to v důsledku realizace velkých podnikatelských záměrů. Výsledky za první pololetí roku 2004 však nenaplnily očekávání tohoto záměru. Svědek [příjmení] [příjmení] měl být však v hlavním líčení vyslechnut, neboť jde o velmi významného svědka, jenž působil od [datum] do července 2004 jako ekonomický ředitel [právníká osoba] a měl by se blíže vyjádřit k průběhu jednotlivých jednání o ekonomické situaci společnosti s obžalovaným, k tomu, kdy byl obžalovaný seznámen s výsledky hospodaření společnosti za rok 2003, jak se postupně vyvíjely dostupné informace o ekonomické situaci společnosti v průběhu prvního pololetí 2004, jak se dostávaly k obžalovanému informace o neuhrazených fakturách a jak na ně obžalovaný reagoval, dále by se měl svědek konkrétněji vyjádřit k obsahu podnikatelských záměrů obžalovaného a k jejich reálnosti, jakož i k dalším souvisejícím otázkám.

Bližší pozornost bude třeba věnovat také obsahu znaleckého posudku VŠE, který obhajoba do jisté míry zpochybňuje. Ten je v určitém rozporu s výpověďmi shora jmenovaných svědků a s tímto rozporem bude třeba se vypořádat. Na druhé straně ani samotný znalecký posudek nevyznívá jednoznačně pro podporu závěrů obžaloby o podvodném úmyslu obžalovaného. Ve znaleckém posudku se sice uvádí, že [právníká osoba] již k [datum] neměla prostředky ke splácení svých splatných závazků a splňovala by tak jednu z podmínek úpadku, když nebyla schopna plnit své splatné závazky po delší dobu a podle dostupných informací vůči více věřitelům. Na druhé straně však z tabulky [číslo] na straně 14 znaleckého posudku vyplývá, že k výraznému zhoršení hospodářského výsledku [právníká osoba] došlo až v průběhu roku 2004. V průběhu roku 2003 sice došlo k nárůstu cizích zdrojů o 28 mil. Kč (tabulka [číslo]), avšak v témže roce došlo k výraznému nárůstu tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb o 52 mil. Kč a tržby dosáhly daleko nejvyšší hodnoty za celé období od r. 1999 do r. 2005 (tabulka [číslo]). K výraznému poklesu čistého obchodního majetku společnosti došlo také až v roce 2004. I obsah znaleckého posudku tudíž naznačuje, že i když společnost dlouhodobě - tedy i v roce 2003 - pracovala s nízkým objemem volných finančních prostředků, k výraznému zhoršení její ekonomické situace došlo až během roku 2004, jak to potvrzují i svědci [příjmení]

a [příjmení]. [příjmení] tedy na místě se zabývat otázkou, jaké informace a představy o ekonomické situaci a dalším vývoji společnosti měl obžalovaný v první polovině roku 2004 a zda v tomto směru vědomě uváděl v omyl osoby jednající za poškozeného. K bližšímu objasnění této otázky bude nutno provést doplňující výsledky svědků [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení], kteří by se měli podrobně vyjádřit k obsahu jednání s obžalovaným v první polovině roku 2004, zejména co zjišťovali a co jim obžalovaný řekl o ekonomické situaci jeho společnosti. Také by se měli blíže vyjádřit k průběhu předchozích jednání o neuhrazených fakturách a k rozsahu vzájemných obchodů před rokem 2003 (ohledně roku 2003 svědek [příjmení] uvedl, že obrát obchodů byl 50 mil. Kč). V návaznosti na uvedené doplnění dokazování bude třeba doplnit znalecký posudek VŠE, a to k otázce pohledávky 66.824000 Kč za [právníká osoba] - zda se jednalo pouze o ryze účetní operaci, jak uvádí obžalovaný, anebo zda šlo o vyvedení majetku ze [právníká osoba], dále ke zprávě správce konkurzní podstaty, že v roce 2004 nebylo obžalovaným vyúčtovány pouze výběry ve výši 1.500 tis. Kč, a zejména půjde o vyjádření k výpovědím shora uvedených svědků o zlepšení situace společnosti v roce 2003 i z hlediska objektivních skutečností, z nichž by bylo možné dovozovat vědomost obžalovaného o podstatném zhoršení ekonomické situace společnosti v určitém konkrétním okamžiku v průběhu roku 2004.

Chybným shledal vrchní soud také výrok o náhradě škody. Jak už bylo zmíněno, nárok na náhradu škody nemohl poškozený v tomto řízení uplatňovat, protože o jeho nároku již bylo rozhodnuto v občanskoprávním nebo jiném příslušném řízení (§ 44 odst. 3 tr.ř.), konkrétně směnečným platebním rozkazem Městského soudu v Praze ze dne [datum] (č.l. 110), jímž byla přiznána částka uvedená ve výroku napadeného rozsudku. Proto výrok o povinnosti obžalovaného k náhradě škody postrádá opodstatnění.

Shrnuto, soud prvního stupně neprovedl v hlavním líčení úplné dokazování a zejména se nevypořádal se všemi skutečnostmi a důkazy významnými pro rozhodnutí, výrok o vině neodpovídá zákonným znakům dokonaného trestného činu podvodu a nesprávné je rozhodnutí o uplatněném nároku poškozeného na náhradu škody. Vrchní soud proto z podnětu odvolání obžalovaného zrušil napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), c), d), f) tr.ř. v celém rozsahu. Ve věci je nutno provádět výše naznačené doplnění dokazování, provedené důkazy řádně zhodnotit a učinit úplná a odůvodněná skutková zjištění, což je činnost, při které nemůže odvolací soud v takovém rozsahu nahrazovat soud prvního stupně, neboť by to bylo v rozporu se zásadou dvojinstančnosti trestního řízení, vyjádřenou v čl. 14 odst. 5 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Proto za splnění podmínek ustanovení § 259 odst. 1 tr.ř. bylo rozhodnuto o vrácení věci Městskému soudu v Praze k novému projednání a rozhodnutí.

Teprve po doplnění dokazování a po řádném zhodnocení všech důkazů provedených v hlavním líčení bude možné zodpovědět otázku, zda a jakým jednáním obžalovaného byl poškozený uveden v omyl a zda takto obžalovaný jednal úmyslně ve vztahu k objektivním znakům žalovaného trestného činu. Není třeba dodávat, že soud prvního stupně provede i jiné než výše uvedené důkazy, jejich potřeba případně vyvstane. Vypořádá se také s obhajobou obžalovaného uplatněnou v hlavním líčení a v odvolání. Pro úplnost odvolací soud připomíná, že pro další řízení platí zákaz reformationis in peius ve smyslu ustanovení § 264 odst. 2 tr.ř.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není další řádný opravný prostředek přípustný.

Praha 29. července 2009

JUDr. Miroslav Pavrovský
předseda senátu